

УДК378.1:364-057.17

DOI <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2019-64-71-80>

ПІДГОТОВКА КЕРІВНИХ КАДРІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ЗА МАГІСТЕРСЬКИМИ ПРОГРАМАМИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ІТ-ПІДТРИМКА

©Лунячек В. Е.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про авторів:

Лунячек Вадим Едуардович, ORCID: 0000-0002-4412-7068, vel2003@ukr.net доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри креативної педагогіки і інтелектуальної власності; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

У роботі розглядаються питання підготовки керівних кадрів за магістерськими програмами для управління соціальною сферою. Вперше запропоновано комплексний погляд на проблему підготовки керівників, що працюють на посадах заступників голів обласних і районних державних адміністрацій, заступників міських голів із соціальних питань, керівників закладів соціальної сфери тощо. Доведено, що практика підготовки й поточної роботи цих керівників, як представників одного з напрямів соціальної сфери, не дозволяє їм бачити низку проблем у межах своїх функціональних обов'язках комплексно, що веде до певних викривлень у соціальній політиці на місцях і потребує відповідної інтегральної підготовки. У роботі надано аналіз поняттю «соціальний заклад» як складного утворення та запропоновано його декомпозицію на основі системного підходу. Виходячи з положень теорії управління надано авторське визначення поняття «управління соціальним закладом». Крім того, доведено необхідність подальшого науково-методологічного обґрунтування понятійно-термінологічного поля у сфері управління соціальними закладами як умови подальшого вдосконалення управління цією сферою в цілому. На основі аналізу сайту «Дисертації України» показано, що більшість дисертацій, що захищаються у сфері управління соціальними закладами, стосуються закладів загальної середньої й вищої освіти та закладів охорони здоров'я. Такий важливий напрям, як управління закладами, що опікуються соціальним захистом населення, залишається значною мірою поза увагою наукової спільноти.

У роботі проаналізовано також контингент вступників на магістерську програму за спеціальністю 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Управління соціальним закладом» у 2018 та 2019 роках і зроблено висновок щодо підходів до змістовного наповнення відповідної освітньої програми. Зокрема наведено авторський навчальний план. Значна увага приділена обґрунтуванню потреби в розробці повноцінних курсів у віртуальному навчальному середовищі Moodle, зважаючи на віковий склад і специфіку професійної діяльності студентів магістратури.

Ключові слова: дистанційна освіта, компетентність, магістерська програма, соціальна сфера, управління соціальним закладом, управління соціальне.

Лунячек В.Э. "Подготовка руководящих кадров для управления социальных учреждений по магистерской программе: Теоретико-методологическое обоснование и IT-поддержка"

В работе рассматриваются вопросы подготовки руководящих кадров по магистерским программам для управления социальной сферой. Впервые предложен комплексный взгляд на проблему подготовки руководителей, работающих на должностях заместителей председателей областных и районных государственных администраций, заместителей городских голов по социальным вопросам, руководителей учреждений социальной сферы. Доказано, что практика подготовки и текущей работы этих руководителей, как представителей одного из направлений социальной сферы, не позволяет им видеть ряд проблем в рамках своих функциональных обязанностях комплексно, что ведет к определенным искажениям в социальной политике на местах и требует соответствующей интегральной подготовки. В работе дан анализ понятию «социальное заведение» как сложного образования и предложено его декомпозиции на основе системного подхода. Исходя из положений теории управления предоставлено авторское определение понятия «управление социальным учреждением». Кроме того, доказана необходимость дальнейшего научно-методологического обоснования понятийно-терминологического поля в сфере управления социальными учреждениями как условия дальнейшего совершенствования управления этой сферой в целом. На основе анализа сайта «Диссертации Украины» показано, что большинство диссертаций,

защищаемых в сфере управления социальными учреждениями, касающиеся заведений общего среднего и высшего образования и учреждений здравоохранения. Такое важное направление, как управление учреждениями, которые занимаются социальной защитой населения, остается в значительной степени без внимания научного сообщества. В работе проанализированы также контингент поступающих на магистерскую программу по специальности 073 «Менеджмент» по образовательной программе «Управление социальным учреждением» в 2018 и 2019 годах и сделан вывод относительно подходов к содержательного наполнения соответствующей образовательной программы. В частности приведен авторский учебный план. Значительное внимание уделено обоснованию потребности в разработке полноценных курсов у виртуальном учебном среде Moodle, учитывая возрастной состав и специфику профессиональной деятельности студентов магистратуры.

Ключевые слова: дистанционное образование, компетентность, магистерская программа, социальная сфера, управление социальным учреждением, управление социальное.

V. Luniachek "Training of the management personnel for managing social institutions according to Master's programs: theoretical and methodological substantiation and IT support"

The paper deals with the issues of training managerial staff for managing the social sphere according to master's programs. For the first time, a comprehensive overview of the issue of training executives working as deputy heads of regional and district state administrations, deputy mayors for social issues, heads of institutions of the social sphere, etc. is offered. It is proved that the practice of training and ongoing work of these leaders as representatives of one area of the social sphere does not allow them to fully see a number of problems within their functional responsibilities, which leads to certain distortions in social policy and requires appropriate integrated training. The paper analyzes the concept of "a social institution" as a complex entity and proposes its decomposition based on a systematic approach. In accordance with the provisions of the management theory, the author defines the concept of "social institution management". In addition, the necessity of further scientific and methodological substantiation of the conceptual and terminological field in the area of social institution management is proved to be a condition for further improvement of the management of this area as a whole. Based on the analysis of the website "Dysertatsii Ukrainy" ("Theses of Ukraine"), it is shown that the majority of theses defended in the field of social institution management relate to general secondary and higher education institutions as well as health care institutions. Such an important area as management of social care institutions remains largely out of the scientific community's attention.

The work also analyzes the contingent of applicants for the master's program in specialty 073 "Management" in the educational program "Social institution management" in 2018 and 2019 and draws a conclusion about the approaches to meaningful content creation of the relevant educational program. Specifically, the authorial education curriculum is offered. Much attention is paid to substantiating the need to develop full-fledged courses in the Moodle virtual learning environment, taking into account the age ratio and specificity of the graduate students' professional activity.

Keywords: distance education, competence, master's program, social sphere, management of a social institution, social management.

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Пріоритетний розвиток соціальної сфери є важливою складовою реалізації стратегічної мети – поліпшення якості життя населення в Україні. Цей процес є надзвичайно складним і залежить від багатьох зовнішніх та внутрішніх чинників. Разом із тим, переважна більшість наукових досліджень на зазначену тематику розглядає його фрагментарно в межах певних напрямів, пов'язаних з окремими складовими соціальної сфери. У сучасних реаліях суттєвий вплив на модернізацію соціальної сфери має якість управління цією складною системою. Це, значною мірою, пов'язано з наявністю в осіб, які обіймають керівні посади в цій

царині, спеціальної управлінської освіти. Таку освіту можна сьогодні отримати за спеціально розробленими освітніми програмами зі спеціальності 073 «Менеджмент». Однією з таких програм є «Управління соціальним закладом». Дослідження відповідних процесів і розробка на їх основі науково-методичних рекомендацій та відповідного навчального контенту й ІТ-підтримки є нагальною потребою часу й актуалізує положення представленої роботи.

Аналіз досліджень та публікацій. Проведений нами аналіз досліджень і публікацій на тематику, що розглядається, дозволив виокремити низку проблем, які потребують першочергового вирішення.

Зокрема це стосується розроблення й теоретико-методологічного обґрунтування відповідного понятійно-термінологічного апарату. Так, наприклад, в енциклопедії для фахівців соціальної сфери сьогодні немає дефініції поняття «соціальний заклад» й похідного від нього поняття «управління соціальним закладом». Разом із тим у цьому виданні надається дефініція поняття «соціальні сфери» під якими Я.Юрків розуміє галузі, що надають різноманітні (матеріальні, духовні) послуги для населення; сукупність галузей, підприємств, організацій, які безпосередньо визначають спосіб, рівень життя людей, їх добробут і задоволення різних потреб. Він вказує, що до системи соціальної сфери належать заклади торгівлі, громадського харчування, житлово-комунального господарства, охорони здоров'я, освіти, культури, мистецтва, науки, зв'язку, легкої та харчової промисловості, машинобудування, сільського господарства тощо [4, с.96–98].

Енциклопедія освіти, у якій представлено визначення тридцяти двох термінів, що стосуються специфіки соціальної сфери, також не надає визначення понять «соціальний заклад» і «управління соціальним закладом». Виконання певних управлінських функцій у контексті вирішення проблем соціальної сфери згадується у виданні під час розгляду поняття «соціальні технології», які, як стверджує Р.Вайнола, є сукупністю методів, прийомів та впливів, що застосовуються для досягнення мети соціального розвитку. Автор розглядає їх як упорядковану сукупність процедур та операцій, за допомогою яких реалізується певний соціальний проект або конкретна ідея перетворення (реорганізації, модернізації або вдосконалення) соціальної реальності [5]. Із представленого визначення є цілком очевидним, що перелічені дії є складовою процесу управління соціальними системами.

Аналізуючи матеріали Порталу Верховної ради України, зокрема розділ щодо термінології законодавства, слід зазначити, що там наведено такі типи закладів: заклад ветеринарної медицини; заклад вищої медичної освіти; заклад вищої освіти; заклад вищої педагогічної освіти; заклад громадського харчування; заклад дошкільної освіти; заклад експертизи; заклад експертизи щодо сортів рослин; заклад з надання психіатричної допомоги; заклад загальної середньої освіти; заклад культури; заклад освіти; заклад охорони здоров'я; заклад позашкільної освіти; заклад ресторанного господарства; заклад служби

крові; заклад соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади; заклад спеціалізованої позашкільної освіти; заклад фізичної культури і спорту [2]. Нормативно-правова база розглядає також таке поняття, як «заклади соціальної підтримки (догляду)» — стаціонарні відділення для постійного або тимчасового проживання територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та інші установи, заклади для постійного проживання громадян похилого віку, інвалідів [2]. У науковій літературі представлені визначення таких структур, як центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; центри соціально-психологічної допомоги; центри соціально-психологічної реабілітації дітей; центри соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями тощо [4].

Таким чином, ми маємо певну термінологічну проблему щодо дефініції поняття «соціальний заклад» та його похідних, яка потребує подальшого науково-методологічного аналізу й обґрунтування.

Слід наголосити, що питання управління закладами соціальної сфери представлені в наукових джерелах не рівномірно. Проблеми управління закладами освіти висвітлені в роботах Л.Даниленко, Л.Калініної, В.Крижка, В.Маслова, Н.Островерхової, В.Пікельної, М.Поташника, Т.Рогової, П.Третьякова, Т.Шамової та ін. Управління закладами охорони здоров'я відображено в наукових працях М.Банчука, О.Бобровської, В.Долота, С. Істоміна, В.Лобаса, Л.Самілик, Н.Ткачової, В.Трощинського, Г.Тяпкіна, Л.Чепелевської, О.Ціборовського, І.Хожило та ін. Зокрема увагу привертає монографічне дослідження «Державне управління охороною здоров'я в Україні», підготовлене колективом авторів В.Лазоришинець, Г.Слабкий та інші [3].

Найменш дослідженим є процес управління закладами соціального захисту населення. На цю проблему неодноразово зверталася увага Програмою розвитку ООН (ПРООН) в Україні. Зокрема за її підтримки було видано методичний посібник щодо управління діяльністю соціальних служб, у якому зроблена спроба вирішити деякі термінологічні проблеми управління цим напрямом, зокрема надано визначення терміну «Моніторинг якості надання соціальних послуг» під яким автори розуміють постійний чи періодичний перегляд діяльності персоналу соціальної служби, що має на меті оцінку поточних результатів, виявлення труднощів,

визначення проблем, надання рекомендації для їх усунення [11].

У цьому ж контексті цікавим є документ, підготовлений Л. Скоропадою на замовлення проекту ПРООН «Підтримка соціального сектору в Україні». Це пропозиції щодо оптимізації системи надання соціальних послуг в адміністративно-територіальних одиницях. Так, наприклад, автор вказує, що місцеві Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦСССДМ), окрім функцій безпосереднього надання соціальних послуг, виконують ще й цілу низку управлінських функцій аналогічних з обласними ЦСССДМ. При цьому вони мають дефіцит кадрових, матеріально-технічних, фінансових, часових та інших ресурсів, що впливає на якість виконання поставлених перед ними завдань [9]. Слід також додати, що більшість із керівників соціальних служб за цим напрямом не мають спеціальної управлінської освіти.

Наголосимо на тому, що наукові джерела досить обмежено висвітлюють питання підготовки керівників для соціальної сфери в умовах магістратури й у значній мірі представлені роботами щодо підготовки керівників в умовах магістратури за спеціальністю 073 «Менеджмент» у межах освітньої програми «Управління навчальним закладом». Це переважно роботи В.Береки, Т.Борової, О.Коваленко, О.Мармази, С.Хрикова, І.Шалімової та інших авторів. Тематику, пов'язану з реалізацією освітньої програми «Менеджмент в охороні здоров'я» та спорідненими, порушують праці О.Басвої, М.Дейкуна, Н.Васюк, Л.Мельник, Я.Радиш та ін. Проблематика підготовки магістрів за освітньою програмою «Управління соціальним закладом» у науковій літературі практично не розглядається.

Проведений нами аналіз сайту «Дисертації України» свідчить, що дослідження з управління соціальними закладами представлені переважно працями з управління закладами загальної середньої та вищої освіти, частково закладами охорони здоров'я. Таким чином, можна стверджувати, що такий напрям, як управління закладами соціального захисту населення залишається поза увагою дослідників.

У процесі підготовки представленої статті було здійснено також аналіз наукової літератури щодо розробки компетентнісних моделей студентів магістратури в межах освітньої програми «Управління соціальним закладом», виходячи з концептуальних положень, викладених нами раніше разом із співавторами в роботі, присвяченій обґрунтуванню

компетентнісної моделі випускника магістратури – фахівця у сфері інтелектуальної власності [7]. Було констатовано епізодичність і фрагментарність відповідних напрацювань. У науковому полі сьогодні переважають окремі праці, що стосуються розробки компетентнісних моделей майбутніх учителів закладів загальної середньої освіти. Це роботи К.Борисенко, А.Яровенко та ін. [8; 13]. Виходячи з викладеного вище, вважаємо, що потребують активізації наукові пошуки щодо створення компетентнісних моделей, які б дозволили чітко визначити перелік компетентностей для працівників кожного з напрямів соціальної сфери й організувати на їх основі підготовку відповідних фахівців.

Важливою складовою сучасного навчального процесу у вищій школі є його ІТ-підтримка. Її якість перебуває в прямо пропорційній залежності з якістю навчання. Різновидом ІТ-підтримки є використання систем дистанційного навчання, що є особливо актуальним в умовах магістратури. Зазначені питання сьогодні ґрунтовно висвітлені в наукових джерелах В.Кауком, В.Кравцем, О.Купріяновим, В.Кухаренком, І.Соколянською, В.Стрельцовим та іншими авторами. Разом із тим, використання ІТ технологій у процесі реалізації освітньої програми «Управління соціальним закладом» у науковій літературі не розглядається.

Постановка завдання. Метою цієї роботи є теоретико-методологічне обґрунтування понятійно-термінологічного апарату та розробка науково-методичного підґрунтя, а також та змістовного наповнення процесу застосування технологій дистанційного навчання в підготовці магістрів за спеціальністю 073 «Менеджмент», освітньою програмою «Управління соціальним закладом».

Виклад основного матеріалу. Як ми вже наголошували, наведений вище аналіз наукових і нормативно-правових джерел дозволяє зробити висновок щодо необхідності визначення понять «соціальний заклад» і «управління соціальним закладом». Розглядаючи цю проблему з позицій системного підходу, можна стверджувати, що поняття «соціальний заклад» є доволі широким і відповідає першому рівню в відповідній ієрархії соціальних систем. Під соціальним закладом ми можемо розуміти будь-який заклад соціальної сфери як такої (тобто заклад освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо). Водночас другий рівень функціонування соціальних систем відповідає певному напрямку їх спеціалізації в межах окремих галузей (освіти,

охорони здоров'я, соціального захисту населення) і представлений конкретними закладами загальної середньої або вищої освіти, закладами охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо. Виходячи з цього, слід розглядати й проблематику управління соціальною сферою і соціальними закладами.

Слід зазначити, що в науковій літературі управління соціальне в широкому сенсі, розглядають, як органічно властиве суспільній системі явище, що забезпечує збереження її цілісності, якісної специфіки, відтворення і розвиток. Управління соціальне у вузькому сенсі визначають як усвідомлену, систематичну, спеціально організовану дію на суспільство із впорядкування і вдосконалення його соціально-діяльної структури в процесі вироблення і досягнення мети. Воно виступає як сукупність організаційно оформлених утворень і управлінських зв'язків між ними, здійснення яких дозволяє реалізувати управлінську дію між індивідами, соціальними групами і спільнотами, політичними, економічними й іншими інститутами суспільства. Управління соціальне охоплює всі ті об'єкти і процеси в суспільстві, стан яких має цінність для його існування і розвитку як соціальної системи для життєдіяльності людей. За своєю суттю воно впорядковує суперечливу взаємодію між індивідуальними, груповими і загальними інтересами для їх спільної реалізації. Управління соціальне є регуляцією соціальних стосунків, що визначають положення і ролі людей у суспільстві, спрямованість їх інтересів, діяльності, її вміст і інтенсивність [10].

В.Іванов та інші розглядають процес формування науки соціального управління як єдиної галузі наукового пізнання. Цілісне освоєння навколишнього світу, системний вплив на всі об'єкти громадського життя (економічну, соціальну, політичну, духовну) в їх інтегральній якості. Автори розглядають управління як вплив на соціальні процеси як сферу свідомої діяльності людей. Соціальне управління як певна сфера людської діяльності й людських відносин – управлінських [1].

Виходячи з цього, управління соціальним закладом можна визначити як процес системних змін у закладі, що є базовою структурною одиницею в певній складовій соціальної сфери. Процес управління відбувається через реалізацію класичних й інноваційних управлінських функцій згідно з цілями, що властиві сучасній соціальній державі для поліпшення якості життя її населення.

Проведена в процесі підготовки дослідження робота підтвердила, що сьогодні заступники голів обласних державних адміністрацій, міських голів, голів районних державних адміністрацій, голів місцевих громад як правило або мають вузько направлену освіту за одним із окреслених вище напрямів, що створює певні труднощі з управлінням тими складовими соціальної сфери, про які вони мають досить умовне поняття. Зазначене довело необхідність створення інтегрованої управлінської програми в цій царині. Крім того, було з'ясовано необхідність підготовки за магістерськими програмами керівників за напрямом соціального захисту населення, яке в Україні сьогодні відбувається обмежено. Частково це завдання вирішується кафедрами НАДУ і її структурними підрозділами у Дніпрі, Львові та Харкові.

У процесі підготовки цієї роботи нами було проаналізовано ринок освітніх пропозицій закладів вищої освіти (ЗВО) України щодо спеціальності 073 «Менеджмент», освітній програмі «Управління навчальним закладом» відображених у ЄДЕБО (<https://vstup.edbo.gov.ua/offers/>). Слід сказати, що підготовку за зазначеною освітньою програмою в межах спеціальності 073. «Менеджмент» проводить обмежена кількість ЗВО України. Це, окрім Української інженерно-педагогічної академії, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (м.Старобільськ). Основні засади цієї роботи в ЛНУ імені Тараса Шевченка висвітлено в роботах Є.Хрикова [12].

Представлений у таблиці 1 навчальний план спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Управління навчальним закладом» було розроблено творчою групою під керівництвом автора у складі канд. пед. наук, доц. Н.Рубан; канд. наук держ. упр., доц. Н.Фесенко; канд. економ. наук Ю.Черненко; канд. наук держ. упр. О.Юрьєвої та ін. У процесі реалізації навчального плану, особливо його варіативної частини, активно залучалися відомі фахівці у сфері управління соціальною сферою: канд. наук держ. упр., О.Кулинич, який є членом великої громадської ради з соціальних питань при Харківському міському голові, координатором школи соціального проектування та грантрайтингу Open Grants School, керівником проектів з удосконалення діяльності соціальних закладів та центрів надання адміністративних послуг, які були підтримані GIZ; канд. наук держ. упр., доц. Л.Сергєєва, яка має значний досвід управління персоналом у

соціальної сфері; канд.психол.наук, доц. Т. Сопельникова, відомий фахівець у галузі психології управління та інші.

Особливість реалізації варіативної частини навчального плану полягала в

необхідності проведення як низки практичних занять у малих групах згідно з виробничою специфікою студентів магістратури, так і підготовки інтегрованих проєктів, що охоплювали соціальну сферу певної території.

Таблиця 1

Фрагмент навчального плану спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Управління соціальним закладом»

Назва навчальної дисципліни	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Самостійна робота
		Загальний обсяг	Аудиторних			Самостійна робота	
			Всього	у тому числі:			
				лекції	Практичні		
Цикл загальної підготовки							
Нормативні дисципліни							
Основи менеджменту	4	120	14	8/4	6	106	
Система державного управління соціальним закладом в Україні	4	120	14	8/4	6	106	
Методологія і організація наукових досліджень	3	90	12	6/4	6	78	
Всього	11	330	40	22	18	290	
Дисципліни самостійного вибору навчального закладу							
Педагогіка вищої школи	3,5	105	12	8/4	4	93	
Всього	3,5	105	12	8	4	93	
Дисципліни вільного вибору студента							
Управління фінансово-економічною діяльністю соціального закладу	3,5	105	12	8/4	4	93	
Матеріально-фінансові та кадрові умови діяльності соціального закладу							
Всього	3,5	105	12	8	4	93	
Цикл професійної підготовки							
Нормативні дисципліни							
Інформаційні системи і технології в управлінні організацією	3	90	10	6/4	4	80	
Договірне право	3	90	12	6/4	6	78	
Управління проєктами	4	120	14	8/4	6	106	
Корпоративне управління	3	90	12	6/4	6	78	
Фінансовий менеджмент	3	90	12	6/4	6	78	
Публічне адміністрування	3	90	10	6/4	4	80	
Управління якістю та змінами в організації	3	90	10	6/4	4	80	
Магістерська робота (нормативна частина)	12	360				360	
Всього	34	1020	80	44	36	940	
Дисципліни самостійного вибору навчального закладу							
Теоретичні і практичні засади управління соціальним закладом	4,5	135	14	8/4	6	121	
Теорія і практика соціальної роботи	4	120	14	8/4	6	106	
Магістерська робота (вибіркова частина)	10,5	315				315	
Всього	19	570	28	16	12	542	
Дисципліни вільного вибору студента							
Управління персоналом у соціальному закладі	4,5	135	14	8/4	6	121	
Соціальні аспекти в гуманітарній політиці держави							
Психологія управління соціальним закладом	4	120	14	8/4	6	106	
Етика ділового спілкування та мовлення							
Державний іспит	1,5	45				45	
Фахова практика	3	90				90	
Науково-дослідницька практика	6	180				180	
Всього	19	570	28	16	12	542	
Всього							
Загальна кількість	90	2700	200	114	86	2500	

Проведений аналіз контингенту вступників на спеціальність 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Управління соціальним закладом» на прикладі Української інженерно-педагогічної

академії свідчить, що, як правило, це особи, які вже визначилися на ринку праці й посідають певну посаду в службовій ієрархії.

Наведемо в таблиці 2 розподіл студентів магістратури заочної форми навчання за їхньою професійною діяльністю.

Таблиця 2

Розподіл студентів магістратури спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Управління соціальним закладом»

Сфера діяльності	Набір 2018 року	Набір 2019 року
Освіта	5	5
Охорона здоров'я	–	6
Соціальний захист	3	3
Інше	6	1
Усього	15	15

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що переважна кількість абітурієнтів зробила свідомий вибір для отримання управлінської освіти, однак вони мають певні проблеми з часом для повноцінного навчання у зв'язку зі своєю зайнятістю за основним місцем роботи. Серед студентів магістратури набору 2019 року чотири особи працюють головними лікарями закладів охорони здоров'я, інші – в органах управління освітою чи в органах соціального захисту населення. У групі набору 2018 року навчалися три керівники загальноосвітніх навчальних закладів тощо. Специфіка їхньої роботи спонукала колектив кафедри креативної педагогіки і інтелектуальної власності, окрім традиційної

електронної підтримки навчального процесу за заочною формою навчання, розробити повноцінні дистанційні навчальні курси у віртуальному навчальному середовищі Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Це середовище надає значний набір інструментів, що дозволяють як здійснювати комп'ютерну підтримку навчання, так і запроваджувати повноцінну дистанційну освіту. Вона є сьогодні найбільш поширеною серед ЗВО України й має понад 129 мільйонів користувачів у всьому світі [14]. На рисунку 1 представлено головну сторінку спеціальності 073 «Менеджмент» на сайті дистанційної освіти Української інженерно-педагогічної академії.

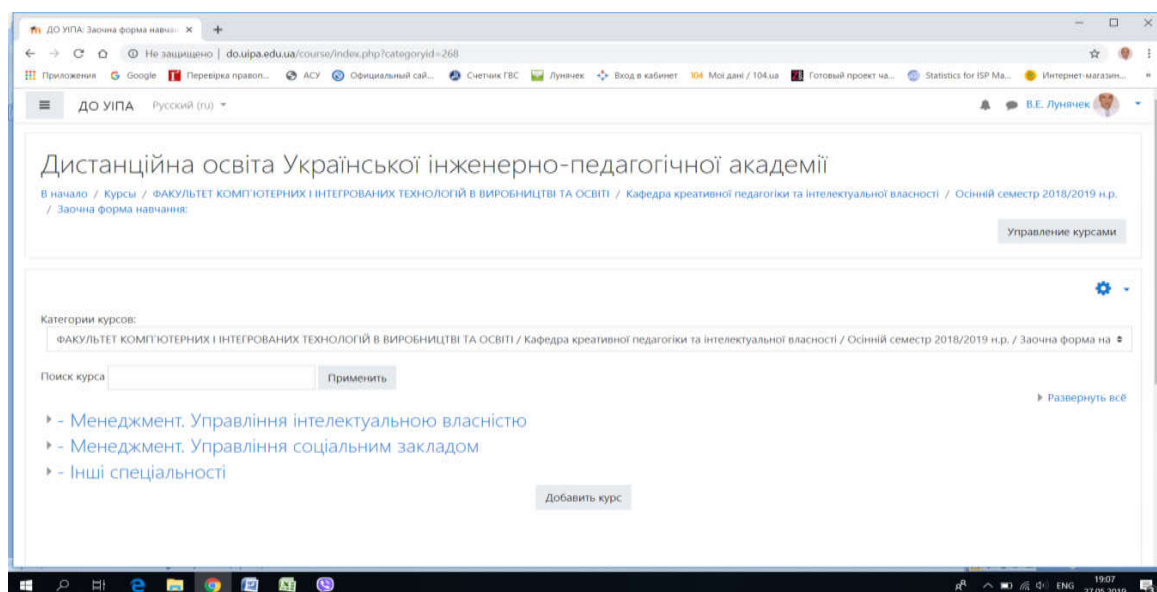


Рис.1. Головна сторінка спеціальності 073 «Менеджмент» на сайті дистанційної освіти Української інженерно-педагогічної академії.

Нижче на рисунку 2 наведено сторінку сайту дистанційної освіти УІПА, де акумульовано навчальні дисципліни другого (весіннього)

семестру в межах магістерської програми за спеціальністю 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Управління соціальним закладом».

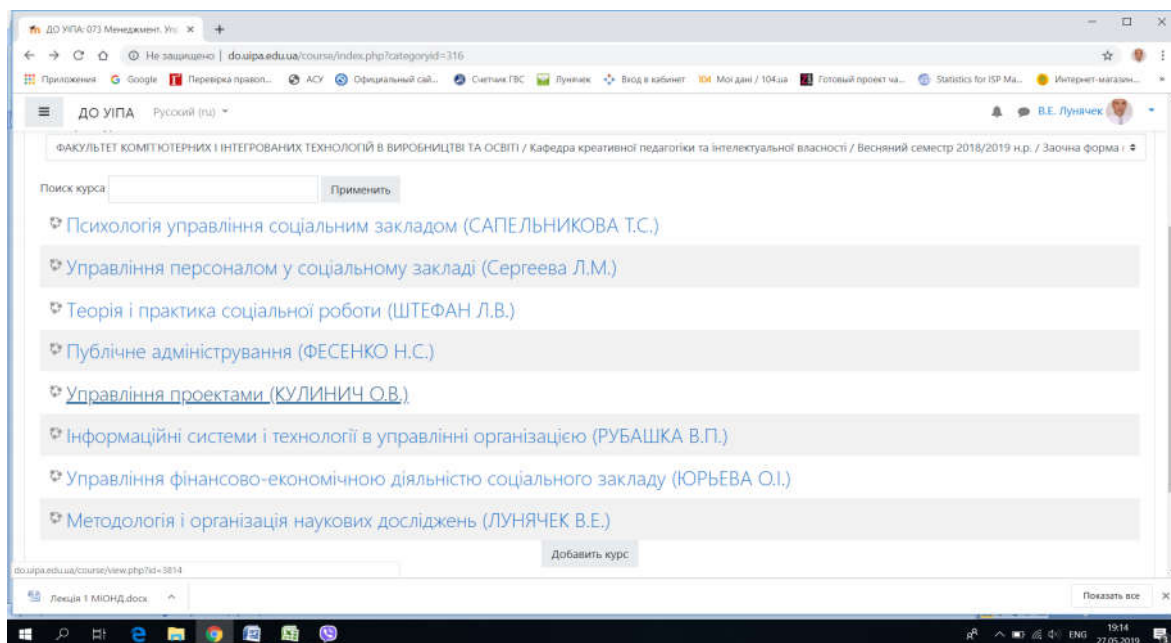


Рис.2. Навчальні дисципліни другого (весіннього) семестру в межах магістерської програми за спеціальністю 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Управління соціальним закладом».

На рисунках 3 і 4 наведено головні сторінки окремих навчальних дисциплін, що розміщені у віртуальному навчальному

середовищі Moodle (рис.3–4). Зокрема це «Управління фінансово-економічною діяльністю соціального закладу» та «Теорія і практика соціальної роботи».

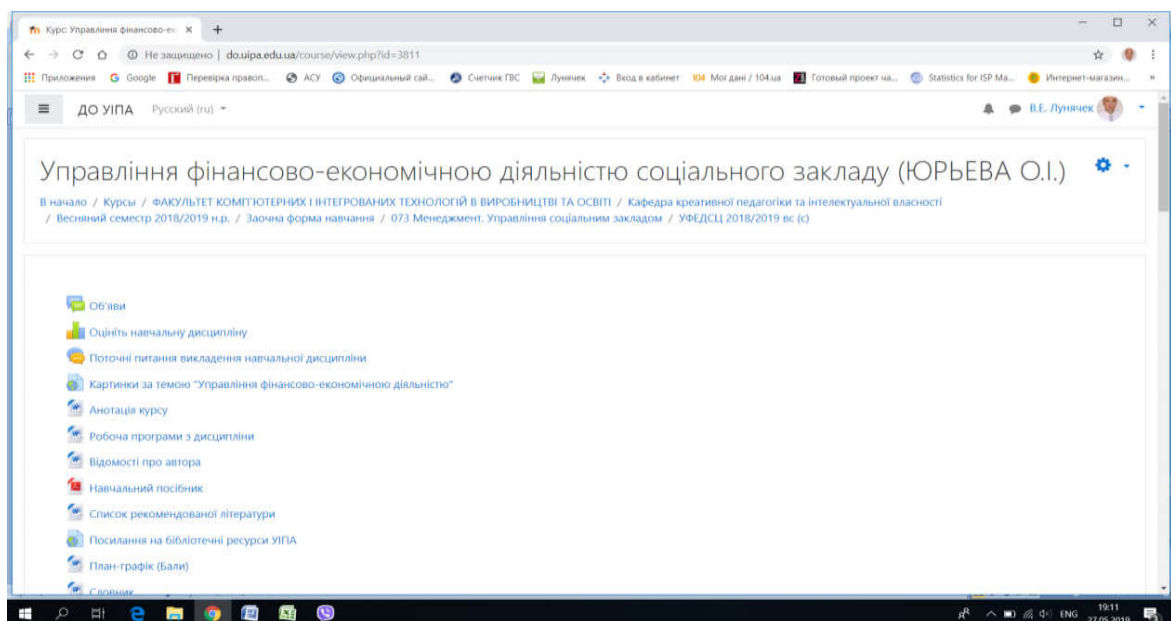


Рис.3. Головна сторінка навчальної дисципліни «Управління фінансово-економічною діяльністю соціального закладу»

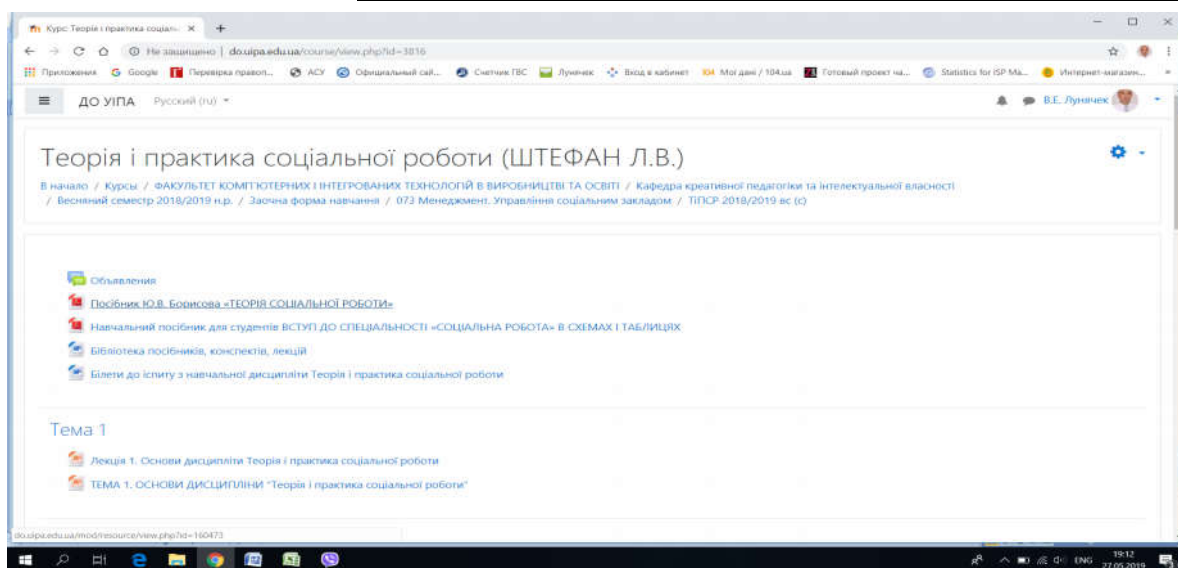


Рис.4. Головна сторінка навчальної дисципліни «Теорія і практика соціальної роботи»

Слід наголосити на тому, що використання технологій дистанційного навчання суттєво поліпшило навчальний процес у магістратурі, індивідуалізувало неформальне спілкування між викладачами й студентами, дозволило вдосконалити навчальний процес через поетапне виконання практичних робіт з урахуванням письмових коментарів викладачів. Було також активізовано процедуру міжпредметних зв'язків, зокрема в процесі підготовки тез доповідей, яка враховувала з одного боку контент певної навчальної дисципліни, а з іншого дозволяла застосувати компетентності, що формувалися під час викладання дисципліни «Методика і організація наукових досліджень» тощо.

Виходячи з викладеного вище, зробимо такі **висновки**:

1. Проведений нами в роботі аналіз доводить необхідність подальшого вдосконалення термінологічного поля, пов'язаного з поняттями «соціальний заклад», «управління соціальним закладом», особливо в контексті розмежування специфіки управління різними групами соціальних закладів.

2. У результаті проведених наукових пошуків також встановлено, що на ринку освітніх послуг бракує пропозицій щодо освітніх програм магістерського рівня, направлених на підготовку управлінців соціальною сферою, які б мали інтегральну освіту. Перевага надається управлінню закладами освіти й охорони здоров'я, Поза увагою залишаються керівники закладів соціального захисту населення й органів управління цим важливим напрямом.

3. Аналіз заявленої проблематики показав необхідність розробки компетентнісної моделі фахівця за спеціальністю 073 «Менеджмент» Управління соціальним закладом. Її розробка є однією з умов поліпшення якості навчання та його кінцевого результату за рахунок деталізації навчального матеріалу при формуванні кожної окремої компетентності.

4. Зважаючи на контингент студентів магістратури за освітньою програмою «Управління соціальним закладом», їх віковий склад, попередній професійний досвід і поточну зайнятість, актуальності набувають дистанційні форми організації навчального процесу, які потребують постійного вдосконалення.

5. Подальшої модернізації потребують варіативні складові навчальних планів освітньої програми «Управління навчальним закладом» за відповідними напрямками соціальної сфери. Паралельно має бути передбачена підготовка до управління інтегральними соціальними проектами, що дозволить формувати глобальний світогляд керівника соціальної сфери.

Перспективи подальших досліджень.

Перспективними напрямками подальших досліджень у цьому напрямі є створення компетентнісних моделей керівників соціальної сфери для різних рівнів управління від загальнодержавного до рівня управління соціальним закладом. Важливим напрямом подальших досліджень є також створення досконалої системи вимірювання результатів їх управлінської діяльності засобами кваліметрії.

Список використаних джерел

1. Введение в управление : учеб. пособ. В 3 ч. / под ред. А. Г. Гладышева, В. Н. Иванова, Н. В. Масловой. – М., 2007. – 360 с.
2. Верховна рада України. Законодавство України. Термінологія законодавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term>
3. Державне управління охороною здоров'я України: монографія / В. В. Лазоришинець, Г. О. Слабкий, Н. П. Ярош [та ін.]. – Київ, 2014. – 312 с.
4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге вид. / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. 536 с.
5. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Єдина державна електронна база з питань освіти. Вступна кампанія 2019 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vstup.edbo.gov.ua/offers/>
7. Лунячек В. Е. Компетентнісна модель випускника магістратури – фахівця в сфері інтелектуальної власності / В.Е.Лунячек, Н. П. Рубан, В. П. Рубашка [та ін.] // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр.– Харків : УІПА, 2017. – Вип. 54-55. – С. 34-46.
8. Лунячек В. Е. Компетентнісна модель майбутнього вчителя географії як інструмент професійної підготовки в класичному університеті / В. Е. Лунячек, К. Б. Борисенко // Нова педагогічна думка. – 2018. – № 3 (95). – С. 99-110.
9. Пропозиції щодо оптимізації системи надання соціальних послуг в адміністративно-територіальних одиницях [Електронний ресурс] / Уклад. Л. Скоропад. – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/undpukraine/ss-57725606>
10. Социальное управление : словарь / под ред. В. И. Добренкова, И. М. Слепенкова. – М. : Изд-во МГУ, 1994. 208 с.
11. Управління діяльністю соціальних служб: метод. посібник / Н. Гусак, Н. Кабаченко, В. Назарук [та ін.] ; упорядн.-заг. ред. О. Иванова, Н. Гусак. – Київ : К.І.С., 2013. – 178 с.
12. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. – Київ : Знання, 2006. – 365 с.
13. Яровенко А. Г. Компетентнісна модель майбутнього вчителя інформатики [Електронний ресурс] / А. Г. Яровенко. – Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/znanosv/znanosv2016/paper/viewFile/1522/1241>
14. Moodle в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://moodle.org/course/view.php?id=17228>
3. Lazoryshynets, V.V., Slabkyi, H.O., Yarosh, N.P., Chepelevska, L.A., Shevchenko, M.V., Kutuza, A.S. et al. (2014). *Derzhavne upravlinnia okhoronoiu zdorovia Ukrainy [Public health administration of Ukraine]*. Kyiv: Vydavnychiy tsentr "Akademiia" [in Ukrainian].
4. Zvierieva, I.D. (Ed.) (2013). *Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Encyclopedia for social sphere professionals]*. Kyiv, Simferopol: Universum [in Ukrainian].
5. Kremen, V.H. (Ed.) (2008) *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
6. *Iedyna derzhavna elektronna baza z pytan osvity. Vstupna kampaniia 2019 roku [The only state electronic database on education. 2019 Introductory campaign]*. <https://vstup.edbo.gov.ua/offers/> Retrieved from <https://vstup.edbo.gov.ua/offers/> [in Ukrainian].
7. Luniachek, V.E., Ruban, N.P., Rubashka, V.P. et al. (2017). *Kompetentnisna model vypusknika mahistratury – fakhivtsia v sferi intelektualnoi vlasnost [The competence model of a Master graduate – a specialist in the field of intellectual property]*. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity – Problems of engineering and pedagogical education, Vol. 54-55, 34-46* [in Ukrainian].
8. Luniachek, V.E. & Borysenko, K.B. (2018). *Kompetentnisna model maibutnoho vchytelia heohrafiy yak instrument profesiinoi pidhotovky v klasychnomu universyteti [The competence model of a future Geography teacher as a tool of vocational training in a classical university]*. *Nova pedahohichna dumka – New pedagogical insight, Vol. 3(95), 99-110* [in Ukrainian].
9. Skoropad, L. (2015). *Propozytsii shchodo optymizatsii systemy nadannia sotsialnykh posluh v administratyvno-terytorialnykh odynitsiakh [Proposals for optimizing the social services provision system in administrative and territorial units]*. <https://www.slideshare.net/undpukraine/ss-57725606> Retrieved from <https://www.slideshare.net/undpukraine/ss-57725606> [in Ukrainian].
10. Dobrenkov, V.I. & Slepenkov, I.M. (Eds.) (1994). *Sotsialnoe upravlenie [Social management]*. Moskva: Izdatelstvo Moskovskogo gosudarstvennogo universiteta [in Russian].
11. Husak, N., Kabachenko, N., Nazaruk, V. et al. (2013). *Upravlinnia diialnistiu sotsialnykh sluzhb [Social service activity management]*. Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].
12. Khrykov, Ye.M. (2006). *Upravlinnia navchalnym zakladom [Educational establishment management]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
13. Iarovenko, A.H. (n.d.). *Kompetentnisna model maibutnoho vchytelia informatyky [The competence model of a future Computer Science teacher]*. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/znanosv/znanosv2016/paper/viewFile/1522/1241> Retrieved from <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/znanosv/znanosv2016/paper/viewFile/1522/1241> [in Ukrainian].
14. *Moodle v Ukraini [Moodle in Ukraine]* (n.d.). <https://moodle.org/course/view.php?id=17228> Retrieved from <https://moodle.org/course/view.php?id=17228> [in Ukrainian].

References

1. Gladysheva, A.G., Ivanova, V.N., Maslova, N.V. (Eds.) (2007). *Vvedenie v upravlenie [Introduction to management]*. Moskva: Iriias [in Russian].
2. Verkhovna rada Ukrainy. *Zakonodavstvo Ukrainy. Terminolohiia zakonodavstva [Verkhovna Rada of Ukraine. The legislation of Ukraine. Legal terminology]*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term>. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.06.2019 р.